

Reactie op de Open brief van Juliaan Van Acker aan mevrouw Onkelinx, Minister van Justitie Panopticon 2004.6

In zijn open brief aan de minister van Justitie neemt Juliaan Van Acker stelling ten aanzien van het Voorontwerp van wet tot wijziging van de wet betreffende de jeugdbescherming. Ik kan mij aansluiten bij de meeste van zijn kritische beschouwingen ten aanzien van de inhoud van de voorgestelde wetswijzigingen. De argumenten die de heer Van Acker gebruikt om zijn stellingen te onderbouwen zijn echter van dergelijke aard dat zijn hele constructie snel dreigt ondergraven te worden. Ik wil dit even toelichten ten aanzien van enkele van zijn aandachtspunten.

1. Het uit handen geven van minderjarigen

Het huidige en in de wetswijziging behouden "uit handen geven" staat voor een doorverwijzing van minderjarige delictplegers naar een strafrechter voor volwassenen. De eerste bezorgdheid van de wetgever in deze materie moet uitgaan naar de afstemming van de wetgeving met het door België ondertekende Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind.

Ter gelegenheid van de bespreking te Genève van het tweede Belgische rapport inzake de toepassing van dit verdrag formuleerde het Comité voor de Rechten van het Kind op 7 juni 2002 ondermeer volgende aanbeveling ten aanzien van de Belgische overheid: "*Het Comité raadt de verdragsstaat aan ervoor te zorgen dat personen onder 18 jaar niet als volwassenen worden berecht*".

Deze uitspraak van het Comité hoeft niet uit te sluiten dat in het jeugdrecht strafmaatregelen of sancties kunnen opgenomen worden. Indien dit maatschappelijk wenselijk geacht wordt, bestaat de oplossing erin dergelijke sancties in te schrijven in het voorliggend ontwerp van wet en niet door toepassing van het strafrecht voor volwassenen.

2. Plaatsing in gesloten instelling en /of alternatieve maatregelen

De kostprijs van een maatregel kan een element zijn maar niet het eerste criterium om al dan niet tot de invoering van dergelijke ingreep te beslissen. De inzet van middelen moet afgewogen worden ten aanzien van verwachte resultaten en de mogelijkheden om dergelijke resultaten op een alternatieve, goedkopere wijze te bereiken. Ik protesteer dan ook tegen de denigrerende manier waarop de heer Van Acker naar deze alternatieven verwijst.

Briefschrijver uit het vermoeden dat "3/4 de van de begroting voor de jeugdbescherming gespenseerd wordt aan ambtenaren en andere bemoeials". Dergelijk vermoeden getuigt mijn inziens enkel van een volledig gebrek aan inzicht in de organisatie en werking van de Bijzonder Jeugdbijstand in Vlaanderen. Vooreerst gaat het grootste deel van de begroting voor de "jeugdbescherming" (ongeveer 250 miljoen euro)

rechtstreeks naar opvang en begeleiding van kinderen en hun gezinnen; wanneer ambtenaren betrokken zijn in deze uitvoering van de hulp- en dienstverlening worden zij voor ongeveer 80% rechtstreeks ingeschakeld in de bijstand aan personen (consulenten in de sociale diensten en opvoeders en stafleden in de gemeenschapsinstellingen).

Eenzelfde gebrek aan kennis kan de briefschrijver verweten worden waar hij de herstelgerichte afhandelingen ongenueanceerd bekritiseert. Ironisch genoeg wordt de publicatie van de brief in de vorige editie van Panopticon voorafgegaan door een verslag van een actieonderzoek waarin de sterkten en zwakten van het "Herstelgericht Groepsoverleg" onder de loep worden genomen. Ik zou hierbij de briefschrijver willen verwijzen naar de standpunten van de Vlaamse Regering van 19 maart 2004, ondermeer:

De reactie op jeugddelinquentie verlaat de exclusief beschermende finaliteit en trekt vanuit een sui generis benadering waarbij herstellende, pedagogische, responsabiliserende, sanctionerende en maatschappijbeveilgende finaliteiten worden nagestreefd. Leedtoevoeging bij minderjarigen is niet te aanvaarden als finaliteit en/of als hoofdkenmerk van de vernieuwing van het jeugdrecht.

De afhandelingsvormen die in de Vlaamse gemeenschap de laatste jaren meer en meer op het terrein ontwikkeld en toegepast worden, met medewerking van jeugdmagistraten, gaan veeleer uit van de mogelijkheden en mondigheid van jongeren om zelf verantwoordelijkheid op te nemen ten aanzien van de door hen gepleegde delicten. Het doel van een gerechtelijk optreden heeft dan niet enkel (her)opvoeding op het oog maar ook herstel, responsabilisering, reïntegratie in het maatschappelijk bestel.

Het gaat dus niet om een principiële keuze tussen of opsluiten en behandelen of herstelgerichte afhandeling maar om het één én het ander, waarbij telkens naar de meest aangepaste reactie op het delict en de situatie van de jongere gezocht wordt.

Terecht pleit de heer Van Acker voor de ontwikkeling en toepassing van goede behandelingsmethoden voor de begeleiding van jongeren met ernstige gedragsproblemen. Moge daarbij duidelijk zijn dat het dan niet meer gaat over de maatschappelijke reactie op delicten gepleegd door minderjarigen. Dan is briefschrijver bij de minister van Justitie trouwens aan het verkeerde adres. Dergelijke aanpak hoort immers tot de Vlaamse bevoegdheid.

Dit pleidooi onderbouwen met een oproep om "rustig alle bestaande instellingen op te doeken" doet echter afbreuk aan de deskundige inzet van duizenden personeelsleden en aan alle inspanningen die door velerlei actoren op het terrein in samenwerking met academici worden geleverd om aangepaste antwoorden te vinden op de complexe opvoedingsproblemen waar jongeren en hun gezinnen mee geconfronteerd worden.

Dergelijke redenering kan ook gevolgd worden ten aanzien van de verplichte ouderstage. Naast de onmiddellijke reactie op het delict blijkt in heel wat gevallen een maatschappelijk optreden ten aanzien van een problematische opvoedingssituatie aangewezen. Ouderondersteuning en oudertraining behoren tot de hierbij aangewende methodieken. Delictafhandeling ten aanzien van minderjarigen is inziens niet gebaat met dwingend optreden ten aanzien van de ouders. Wel is het wenselijk dat ouders waar dit zinvol is in het proces van de strafafwikkeling zoveel als mogelijk als

partij betrokken worden. Maatregelen ten aanzien van ouders worden bijgevolg beter preventief ingezet, gericht op ondersteuning en competentieverhoging.

Het ontwerp van wet dat ondertussen neergelegd is in het federale parlement heeft de verdienste een ruime diversiteit van maatregelen voor te stellen waarbij heel wat van de huidige praktijken van "alternatieve afhandeling" een meer uitgesproken, wettelijke basis krijgen. Waar deze praktijken beroep doen op de verantwoordelijkheid van de jongere is de inschrijving van deze regels in een wet die vertrekt vanuit de geest van "kind in gevaar" echter een anachronisme.

Tevens wordt op geen enkele wijze gesleuteld aan de destijds "als voorlopige wetgeving" bestempelde wet van 1 maart 2002 waardoor het bestaan van het gesloten centrum te Everberg bestendig blijft zonder integratie in het geheel van het jeugdrecht.

NOTEN

* Afdelingshoofd. Afdeling Gemeenschapsinstellingen voor Bijzondere Jeugdbijstand